

ség' emlékei, 's végre, mi legtöbbet nyom, az egyháznak folytonosan 's szakadatlanul élő tanítói hivatala. Mindezen források néha az ősrégi apostoli vagy isteni hagyomány' bizonyítására őszhangzólag egyesülnek, de néha egymástól el is térnek. Hibáznak tehát azok, kik valamely hagyomány' létezését csupán azért tagadják, mivel arról az atyák hallgatnak. Nem lehetséges-e, hogy ezen hiány a' hagyomány' többi forrásai által bővségesen pótolassék? Különösen azon keresztény öntudat által, mely a' szakadatlanul tanító apostolatusban gyökeredzvé, az isteni hagyomány' csalhatatlan öre? Melly keresztény öntudatról Möhler olly helyesen mondja: „Az isteni szellem, mellyre az egyház' vezetése 's éltetése bízott, az emberi szellemmel egyesültében egy sajtáságos keresztény tapintattá, egy biztosan kalauzoló érzetté válik, melly valamint az igazságban gyökeredzik, szintugy az igazságra vezet. A' bizalomteljes csatlakozás a' folytonos apostolatushoz, az egyházbani nevelés, hallás, tanulás 's élet, az egyházat örökké éltető magasabb elv'befogadása, mindez egy mély és benső értelmet képez, melly egyedül alkalmas az irott isteni ige' megértésére Ezen közértelem, ezen egyházi öntudat, az alanyi értelemben vett hagyomány. Mi tehát a' hagyomány? Azon sajtáságos, az egyházban létező 's a' nevelés által tovább terjedő keresztény értelem, mellyet azonban tartalma nélkül gondolni nem lehet, sőt melly épen ezen tartalma által képeztetett, ugy hogy tartalomdus értelemnek nevezethetik.*³⁾ Ugyan ezen keresztény öntudatról Canus Menyhért következőleg nyilatkozik: „Hitbeli kérdésekben a' hívő nép' közönséges öntudata nem kis nyomatóku.' Ezen közönséges öntudat' nyomán az egyház számos kérdéseket, mellyekről a' sz.-írás 's a' sz. atyák mélyen hallgattak, dogmatikai érvényességgel megoldott, p. o. az eretnekek általi keresztelés' érvényességét, az Oltári-szentség' egy színalatti fölvetelének elégségességét, az angyalok' szellemi természetét, 'stb.

Már alkalmazzuk az imént fölállított elveket a' főnforgó kérdésre, 's vizsgáljuk meg, milly alapja vagon a' boldogságos szüz' kiváltságának akár az irott akár a' nem irott isteni igében. Mivel azonban a' sz.-írásból vehető támokokat, 's az ajtatos véleménynek más kath. dogmákkal szoros kapcsolatát egy avatott, 's a' sz. Szüz iránti tisztelettől áthatott szív vezérelte toll már e' lapokban is bővségesen kimutatta, 's mi annál tökéletesbet nem adhatunk; figyelmünket csak a' kinyilatkoztatott isteni ige' másod-csatornájára, az apostoli hagyományra, 's mindenek előtt is a' sz. atyák' bizonyítására fordítjuk. Teszszük pedig ezt azon adatok' nyomán, mellyeket e' tárgyban

a' romai collegium' tudós tanára, Dr. Perrone János, szintolly nagy szorgalommal, mint szerencsés sikerrel összegyűjtött.*⁴⁾ 'S e' tekintetben, olly bő anyagra találunk, hogy e' lap' határai' tekintetéből, kénytelenek vagyunk csak azon atyákra szoritkozni, kik a' boldogságos szüz' kiváltságát nyílt szavakkal bizonyítják. (Folyt. köv.) Bl. F.

Adatok a' szent ferencz-rendiek' történetéhez honunkban.

III.

Sopronyi kolostor Szüz Mariához.

Ez Soprony megyében, hasonnevü városban, 's győri püspökségben fekszik, négyszegü kövekből 1340-ben épült templommal és toronnyal.*) Több hiteles okiratok' egyező tanúságát követve, alapítója egy szegény, de vallási érzetben gazdag kecske-pásztor volt, ki vizsga szemmel kísérvén egy magát naponkint a' nyájtól elkülönözni szokott kecskét, kandi lépéssel 's belső ihletéssel közeledik a' földet nyaló, és körmeivel kaparó különchöz, és minő jelenet! kincset talál, mellyet Isten' dicsőségére fordítani akarván, a' város tanácsa előtt megjelenik; helyet, mellyen a' ferencz-rendiek' számára lakot és templomot épithetne, kijeleltetni óhajt; kérése előbb álmélkodással, később kacajjal fogadtott. Végre minthogy a' tanács őt őrjöngőnek inkább, sem mint az illy mű' kiviteléhez szükséges kincs' birtokosának tartotta, illy határozatot kapott: „Válaszszon tetszése szerint bár a' piac' közepén helyet, építésre alkalmasat. A' szükséges előzmények után a' templom, torony és a' kis, csinos, idővel nagyobbítható lak elkészült. Örök emlékül a' jámbor, Istent térdreesve imádó pásztor' ügyesen faragott képe kedvelt öltönyével és szereivel a' karzat' homlokzátára illesztetett; kedvencz állatának kőből faragott másolata a' torony' felületén ma is látható. Ezen toronyot a' város czimerébe fölvette, a' miért szükséges köteleket szolgáltatott, valamint a' torony' javítását is magára vállalta.*²⁾

Most érintett kolostor' szakadatlan birtokában valánk a' főnjelelt időtől. Koronkint tudunk fölhozni hiteles okiratokat a' sopronyi kolostorra hivatkozókat, mellyek között legjelesb VIII. Ince' pápától 1488. évi juliushó 14. napján kiadott, 's a' pápai aláírás- és selymen függő peccséten kívül, 16 bibor-

*³⁾ De immaculato B. M. V. conceptu. Joannis Perrone disquisitio theologica.

*⁴⁾ Kamancz Máté atya titkár' kézírata.

*²⁾ Protocoll. Conventus Soproniensis.

*³⁾ Möhler, Symbolik. V. fejt. 38. §.

nok' aláírásával és ugyanannyi selymen lógó bádoga-ba rejtett pecséttel erősített okirat, melyben a' pápa az okiratban kitett föltételek alatt, az ugyanott megnevezett ünnepélyekre 100 napi bucsut enged.

Az osztrák földről I. Ferdinand király' uralkodása alatt Magyarhonba költözött lutheranusok, valamint Posonyt, ugy Sopronyt is meglepték, hol a' katolikusokat csak hamar számra fölülmulván, a' templomokat elfoglalni, és a' papságot üldözőbe venni kezdték. A' kolostor' atyáit, kik lelkes szónoklataikkal a' katolikus népet fölvilágosítani, a' lelki veszélytől megóvni, a' csábitók' mézes, de magukban mérges fulánkot rejtő tanait czáfolni iparkodtak, ezer szitkok és lealacsonyító gunyok közt a' városból kiűzték. Ezen nem egyszer vérengző surlódásokat I. Ferdinand király' kegyes okirata *³) békére varázsolá.

Az 1590. évi sept. 5. napján dühöngött földrengés a' templomot és tornyot sértetlenül hagyta ugyan, de nem a' kolostort, mely megrepedt, és megnyílt falainak leszakadt boltozata gyökeres javítást kívánt, mely azonban a' török, és az erre nem sokára bekövetkezett Boeckayféle dúlások miatt 1612-dik évre halasztatott. — 1619-ben tökéletes állapotba hozott Rudnay János és Muraközy Lajos atyák' elnöksége alatt. 1667. novemb. 28. napján a' délutáni 1 és 2 óra közt támadt és a' város' három negyed részét elpusztító tűz' martaléka e' kolostor is lett. Azonban a' magyar kamarától nyert, 's a' jótévkök' adományaiból összefolyt pénzen 1668. évben egy emelettel magasabbra vétetett, és kiépített. Az 1621-ben is a' kolostorhoz tartozott, de elfoglalt házak visszaadatni rendeltettek, de siker nélkül.

A' kolostor' fekvő javai a' reformatio' idejében részint eladattak, részint átírtak. A' sopronyi hegyen fekvő Steiger nevű szőlő, és 140 hold szántóföld, ugyan a' sopronyi határban, az átírási levélben kikötött föltételek alatt Zsenney István és Draskovics György győri püspöknek adatott által. — Felső-Kelvd és Petersdorf Saller Zsigmondné adományozta major, Olácsászár Miklós özvegyének Zlwny Annának, a' malom pedig Machka Máténak buzában és borban évenként adandó bizonyos mennyiségért átadatott. A' Petersdorf és Küllü közt fekvő jószágot Zsenney István váci püspök és syndicus 450, a' kereszturi rétét pedig 50 magyar forintért Pongrácz Mihálynak eladta. 1627-ben végre a' kapházi 35, schandendorffi 50 ember vágórétét sz. loretoi Lőrincz atya 1725-ben adta el — mint visitator. Emlékezetre méltók :

Az ajtatosságáról és szónoklati tehetségéről híres szent Capistran János atya, az 1455-ben Győr-

ben összejött karoktól és rendektől meghivatván, 's a' város' népétől fölszólíttatva, templomunkban azon szószékről, mely jelenleg ostorozott Üdvezitőnk' képeinek alapzata, szónokolt.

Templomunkban 1622-ben Eleonora, II. Ferdinand király' hitvese Pázmán Péter bibornok által; 1625-ben III. Ferdinand; 1681-ben Magdolna Eleonora Theresia nagy Lipót' hitvese koronáztattak meg. A' főoltár' bal szárnyán emelt fényes oszlopon olvashatni :

Annae Eleonorae Ferdinandi II. Conjugi Augustae Anno 1622. Idibus Maji — Ferdinando III. Archiduci Austriae Anno 1625. Sexto Iduum Dec. — Magdalene Eleonorae Theresiae Leopoldi Caesaris conjugis Augustae Anno 1681. Quinto Iduum Decemb. Hoc in templo coronatis, perpetuae venerationis ergo, obeliscum hunc renovari curavit conventus Mariano Seraphicus Soproniensis Anno 1751.

Viczay, Sárkány, Bessenyei, Töltössy, Fényesy, Cziráky, Szécsényi, Ebergényi, Zsenneyi, Eszterházy családok ide temetkeztek. Itt nyugszik az 1686-dik évben Buda vára' ostromlása alatt elesett gróf Eszterházy Mihály, és ennek három felesége u. m. Daraboss Mária, Hölgyi Katalin, Perényi Borbála.

Sopronyi kolostorunk, mely a' zavar és háboru' idejében menedék helyünk vala, mely a' száműzeteknek barátságos szállást adott, minekutánna 448 évig laktuk, és 1786. évi nyári havakban a' szépítési és javítási költséges munkák bevégeztettek, 1787. évi januárhó' 2-dik napján fönsőbb rendelmény' erejénél fogva eltöröltetett. Ugyanazon évi aprilhó' 26-dik napján a' szerzetes egyének más kolostorokba tettek által, utazási költséggel, évi dijaikból lehuzandóval láttatván el. A' kolostori pénztár letartóztatott, a' szó' szoros értelmében minden föliratott, később kegyelem' útján az élelmi szerek, butorok, silányabb misemondó ruhák a' főnök' rendelkezésére bizattak, ki szegény kolostorok közt osztotta föl azokat; templomi ékszerek, üst-edények, értékre 30 forintot fölülmuló casulák, a' könyvtárral együtt Budára szállítottak; végre az alapítványok is általvétettek. Budára szállítottott 42 font 29½ lat ezüst. Összesen a' sopronyi kolostor a' vallási alapítványt 48,393 frt- és 35 kr.-ral nevelte. Nevezetesen ;

A' kolostor' letartóztatott pénztárában többnyire aranyba találtatott 1268 frt 57 kr.; 5 harang összesen 735 font, becs-ára 246 frt 45 kr.; alapítványi átvett tőke 16,400 frt; megaranyozott ezüst monstratorium 5 font 7½ lat 192 frt 37½ kr.; kilencz megaranyozott ezüst kehely tányérokkal 384 lat, 434 frt 1½ kr.; két megaranyozott ezüstorium ezüsthől 107¼ lat, 123 frt 20¼ kr.; két megaranyozott ezüst ereklye monstr. 49 lat 56 frt 21 kr.; négy ezüst gyertyatartó 113 lat, 113 frt; egy ezüst kereszt

*³) Lásd pozsonyi kolost.

36½ lat 41 frt 58½ kr.; ezüst füstölő, hajócska és kanál 76 lat 87 frt 24 kr.; egy mise-könyv 33 lat ezüsttel 33 frt; ezüst medence, két ampula 43 lat 43 frt; két ezüst lámpás 8 font 22¼ lat, 319 frt 59¾ kr.; szent kenetek' edényei 84 lat, 88 frt 48 kr.; huszonkét, arannyal és ezüsttel vart, többnyire arany paszományos misemondó ruha (Casula) dalmatikákkal 's több ide tartozandókkal, mellyek között volt ő felsége Magdalena-Eleonora-Nagy Leopold király' hitvese' kézműve és adománya, 1 casula 4 dalmatika 380 frt áru, 2001 frt; templom-oltár minden butor-zattal 7526 frt 43 kr.; kolostor 17,231 frt 48 kr; kert 1692 frt; juhakol 257 frt 45 kr.; könyvtár 1254 munkából álló összege 235 frt 52 kr. Legrégibb munka vala köztük Liber Canonis primus, quem Princeps Aboalus de medicina edidit, ex arabico in latinum translatus. Anno 1490. Velenczén; a' többi 1503-, 1508-ból.

Helyén gondolom itt megemlíteni: hogy provinciánk vallás-alapítványi misékből évenként mond 3231 kis, és 47 énekes misét; azon fölül az 19240 szám alatt, 1798. évi augustushó' 14-én kelt intézvény' rendeletéből az eddig hátramaradt vallás-alapítványi misékből három év alatt 42772-öt és 700 énekes misét végeztünk el.

Boldogult Ferencz király' rendelvényéből 1802-ben ezen annyiszor említett kolostor és templom a' sz. Benedekrendén lévő atyáknak adatott által.

EGYHÁZI TUDÓSÍTÁSOK.

Magyarhon.

Székesfehérvár, jun. 26. Junius' 23-án kezdte meg nálunk Sterne Ferdinand iskolai tanácsnok, 's ker. főigazgató a' magas kormány' megbízásából hivatalos iskolai látogatását. A' főfelügyelő ur egész eljárásából a' kormány' jó szándoka egész őszinteségében kézzelfogható. Ugyanis, már a' jövő iskolai évre kívánván az új rendszer' áldásiban, hazánk' ifjait részesíteni: kiküldé a' ker. főigazgatót kellő tájékozás végett tudósítás' gyűjtésére, hogy ezen körut' eredményeül, nyujtson a' magas kormány'nak felterjesztése által módot, a' kellő intézkedések' megtételére. Ezen körut' közvetlen célja tehát: hogy hol lehetne a' középtanodákat akadály nélkül az új rendszer' kívánatához átalakítani már a' jövő évre, vagy hol gördülnének elő a' kormány' segédkezését igénylő akadályok? A' lehetőség' esetében gátlólag sehol; a' nehézség' esetében pedig mindenhol segítőleg fellépni szándéka a' kormány'nak. A' kormány' loyaltása e' tárgyban, mindenkire megnyugtató lesz, ha ezennel azt is megtudja, hogy legdrágább kincsünk, édes nemzetiségünk, ez uton a' kormány' által épen nem veszélyeztetik. Ugyanis ha a' tanintézet' körvidéket több nemzetiségek lakják: akkor, ha szükséges lenne, iskolanyelvül mindegyik nemzetiségé

használtatik; az általános többségben lévők ellen pedig a' kevesebb számuak jogot nem igényelhetnek. A' vizgálat' végeredménye a' leendő felterjesztésből tűnendik csak ki; jelenleg tehát határozottat tudni nem lehet; az új rendszerről is több értekezés adatott már a' kész szervezet' nyomán: ezekkel untatni senkit nem akarván, csak a' helybeli vizgálat' eredményét érintem meg. Középtanodánk magyar! mert magyar az intézet körvidéki népessége. *) Átalakulása jövő évre semmi által sem gátol-tatik. A' ki statisztikai táblákat nem restell kezébe venni, előre meghatározhatja akármely intézet' tannyelvét, ha illy jogtisztelő, igazságszerető 's tisztében hűn eljáró főigazgatót képzel még hozzá, mint a' millyennel a' sopronyi kerületet megáldá az Isten. Ekkor bizhatik a' kormány is, hogy nemzetünk iránti intézkedései lecsillapítandják a' netalán még háborgó kedélyeket; mi hogy nyílt célja, megmutatta küldöttjének eljárása. Lord have mercy upon us.

Nyitra, junius 26. Borcsiczky István, a' volt magyar ellenzéki párt' nagyhirű bajnoka, a' divatszzerű liberalismus' érélyes támogatója, ki annak táborában 1825. óta négy országgyűlésen mint követ, különben mint a' párt' titkaiba avatott tanácsnok, annyi hév- 's elszántsággal küzdött, junius' 10-én élete' 66-dik évében földi pályáját bevégezve, az örök nyugalom' honába átköltözött. Ezen, a' tudományok' minden nemében kitűnő jártasságáról bámulandó férfi, politikai fellengző szabadelműsége' daczára, néhány a' népszerűség 's tapsszomj kicsalta meggyőződése elleni kifakadásokat mellőzve, a' valláshoz hű ragaszkodását minden alkalommal bebizonyítá, az egyház' mindennemű parancsainak hódolva, mint magány ember a' hivek' példája volt. Politikai meggyőződése, az utolsó három évtized' történetéből, mellyben kitűnő szerepet játszott, elég ismeretes. A' mi érdekes 's figyelemünket igénybe veszi, az a' világból példás kimulása. Érezvén t. i. a' lankadt testére nehezülő nyavalya' jeleiből, a' halál' órájának közeledtét, az örökkévalóság' nagy utjára illőleg elkészülendő, Pünkösöd utáni 3-dik vasárnap, junius' 9-én a' haldoklók' szentségeiben, az összecsesődött sokaság' lelki épületére, megható áhitattal részesült. Istenneli kibékülése után, a' magához hivatott leányát, gróf Niezky Franciskát remegő hanggal megszólítá, több szívrható intések közt különösen szívére kötvén: hogy szent vallását, ugymint az egek' legnagyobb adományát és az ember' boldogságának egyetlen forrását, mindenek felett becsülje, 's hozzá ragaszkodjék, mert ugymond, ő is, a' viszontagság és örökös csalódás' ezen lakhelyén gyűjtött tapasztalás szilárdította meggyőződése' öntudatában, örömet 's nyugott szívvel mulik ki a' világból. Azután unokáit egyenkint maga elé vezetettvén, a' gonosz és romlott erkölcsű társak' kerülését, a' vallás, király és hon iránti tiszteletet nyomatékos szavakban ajánlá; különösen családjának minden tagjait másnap végezendő sz. gyónásra utalván. Végre az ott hivataloskodó plebánost magához közelebb hívta, neki ugyan 35 évi lelkipásztorkodásaért érzékeny köszönetet, 's általa megyés püspök urunk ő excejának főpásztori felügyeléseért fiui háláérmelmét kijelentette, életében elkövetett botlásaiért, és a' katholika igazság' ostromlásai közt negatívus viselete

*) Az előttünk fekvő hivatalos táblák szerint Székesfehérvár' összes lakossága: 21,220. Ezekből magyar, 19,815; német 580; rác 397; izraelita 428. Fehérmegyének összes lakossága: 152,196. Ezekből magyar: 107,408; német: 28,934; szláv: 6157; rác: 4952.